

# Oppilaiden puhelinten käyttö koulussa vuoden 2025 lakimuutoksen jälkeen

## 2 Tausta

Puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttö on yleistynyt huomattavasti 2000-luvun aikana. 2010-luvulle tultaessa mobiililaitteista on tullut henkilökohtaisia, ja Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimuksen (2017) mukaan lähes kaikilla lapsilla ja nuorilla, eli 10–14- sekä 15–19-vuotiailla, oli käytössään älypuhelin (Saarenmaa & Pitkänen, 2021). Lisäksi brittiläisen selvityksen (2025) mukaan käytännössä kaikilla oppilailla on käytössään älypuhelin viimeistään yläkouluun siirtyessään. Selvityksen mukaan vanhemmat halusivat kuitenkin pitkittää älypuhelimien hankkimista, mutta samaan aikaan he kokevat mobiililaitteen hankkimisen lähes välttämättömäksi sosiaalisten normien vuoksi. (University of the West of England, 2025.)

Älypuhelimien yleistymässä päivittäisen ruutuajan määrä on kasvanut: esimerkiksi Tilastokeskuksen (2023) mukaan ruutu-aika on lähes kaksinkertaistunut koko väestöllä 1980-luvun lopusta 2020-luvun alkuun. Lasten ja nuorten osalta ruutu-aika vaihtelee lähes neljästä tunnista lähes kuuteen tuntiin. (Tilastokeskus, 2023.) Vastaavasti brittiläisessä selvityksessä (University of the West of England, 2025) todetaan, että lähes puolet peruskouluikäisistä lapsista käyttää vanhempiensa mukaan liikaa puhelinta tai osoittaa näyttöriippuvuuden merkkejä. BMC Psychiatry -lehdessä julkaistun tutkimuksen mukaan 42 000 nuoresta 23 prosentilla on merkkejä puhelinriippuvuudesta (Sohn ym., 2019).

Yleisessä keskustelussa onkin nostettu esiin puhelinten vaikutukset lasten ja nuorten oppimiseen, hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Brittiläisen tutkimuksen (2025) mukaan lapset ja nuoret altistuvat eniten negatiivisille kokemuksille ryhmäkeskusteluissa ja sosiaalisessa mediassa. Haitallisia sisältöjä ja muita negatiivisia kokemuksia kohtaavat useimmiten sellaiset oppilaat, joilla on vaikeuksia koulussa. Selvitykseen vastanneiden opettajien mukaan nämä negatiiviset kokemukset heijastuvat kouluun muun muassa väsymyksenä, konflikteina, kiusaamisena ja ahdistuksena, minkä vuoksi tutkimukseen osallistunut koulun henkilökunta vanhempien ohella kannattaa tiukempia rajoituksia älypuhelimille. Suurin osa oppilaista ei kuitenkaan kannata rajoituksia. (University of the West of England, 2025.)

Puhelinkieltojen hyödyistä ei ole kuitenkaan yksiselitteisiä tuloksia. Yhdysvalloissa toteutetun tutkimuksen (2026) mukaan koulupäivän aikaiset puhelinrajoitukset vähensivät merkittävästi oppilaiden puhelimen käyttöä, lisäsivät kasvokkaista sosiaalista vuorovaikutusta ja olivat yhteydessä oppilaiden parempaan psyykkiseen hyvinvointiin. Sen sijaan vaikutukset oppimistuloksiin näyttivät olevan melko vähäisiä. Tulokset viittaavat siihen, että puhelinrajoitusten merkittävimmät hyödyt voivat liittyä pikemminkin oppilaiden hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin kuin akateemiseen suoriutumiseen. (Allcott ym., 2026.) Toisaalta, kuten Martikainen ja Saarikivi (2021) korostavat, digilaitteiden käytön vaikutuksia lasten hyvinvointiin on vaikea tutkia, eikä suoraviivaisia syy-seuraus-suhteita voida välttämättä osoittaa. Useimmiten mobiililaitteiden vaikutukset esimerkiksi mielenterveyteen riippuvat nimittäin monista muista taustatekijöistä, kuten vaikkapa perhesuhteista. (Martikainen & Saarikivi, 2021.) Pelkkä puhelinkielto ei siis välttämättä ole ratkaisu esimerkiksi oppimistulosten nostamiseen, ja Unesco (2026) korostaa, että kouluilla on merkittävä rooli lasten ja nuorten digitaitojen kehittämisessä. Joissakin tutkimuksissa on lisäksi havaittu, että vuorovaikutteiset pelit voivat auttaa oppimisessa (Martikainen & Saarikivi, 2021). Toisaalta brittiläisen tutkimuksen (2025) tulokset

korostavat myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Lisäksi vanhempia on tärkeää tukea lasten digitaaliseen arkeen liittyvissä kysymyksissä. (University of the West of England, 2025.)

Puhelinten käyttöä on kuitenkin alettu rajoittamaan kouluissa ympäri maailmaa. Unescon (2026) mukaan 114 koulutusjärjestelmää, eli noin 58 prosenttia maailman maista, on ottanut käyttöön kansallisen tason puhelinrajoituksia kouluissa. Vielä vuonna 2023 vastaava osuus oli noin neljännes maista. Maiden lähestymistavat vaihtelevat kuitenkin huomattavasti, sillä osa maista on ottanut käyttöön valtakunnallisia kieltoja, kun taas osa on jättänyt kouluille enemmän vastuuta puhelinten käytön rajoittamiseen. (Unesco, 2026.)

Suomessakin huoli lasten ja nuorten ruutuajasta sekä laskevista oppimistuloksista on johtanut muun muassa kansalaisaloitteisiin puhelimen kieltämisestä (ks. esim. Kansalaisaloite.fi, 2023), ja puhelinkielto nousi esille myös kevään 2023 hallitusneuvotteluissa (STT, 2023). Vuoden 2024 loppupuolella hallitus esitti eduskunnalle, että perusopetuslakia muutettaisiin mobiililaitteiden käytön osalta. Yhtenä tavoitteena oli vahvistaa koulun henkilökunnan toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään toimintaan. Toisaalta puhelinkielto nähtiin keinona tukea oppilaiden keskittymistä opetukseen. (HE 212/2024.)

Esityksen luonnos sai lausuntokierroksella pääosin myönteisen vastaanoton. Useat viranomaiset ja sidosryhmät kokivat, että esitys yhdenmukaistaa koulujen käytäntöjä ja antaa mahdollisuuksia puuttua mobiililaitteiden häiritsevään käyttöön. Esityksen nähtiin useissa lausunnoissa helpottavan työrauhan ylläpitämistä, vaikka useampi lausunnonantaja oli tiukemman linjan kannalla ja kannatti laitteiden kieltämistä myös oppituntien ulkopuolella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2025.) Esitys hyväksyttiin eduskunnassa 29.4.2025, ja laki tuli voimaan 1.8.2025 (EV 42/2025 vp).